

АНОТАЦІЯ
навчальної дисципліни

«Асистування в інклюзивному просторі»

(ВИБІРКОВА ДИСЦИПЛІНА)

Опис дисципліни

<i>Кількість кредитів</i>	– 6
<i>Загальна кількість годин</i>	– 180 год.
<i>Семестр</i>	– 4-й
<i>Лекції</i>	– 32 год.
<i>Практичні, семінарські</i>	– 48 год.
<i>Самостійна робота</i>	– 100 год.

Вид підсумкового контролю – залік.

Керівник курсу: Мищишин І.Я., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Анотація дисципліни: Дисципліна є *вибірковою* складовою навчального плану. Як вибіркова складова, вивчення дисципліни дозволить студенту сформувати індивідуальну освітню траєкторію.

З огляду на зростання негативної динаміки наявності дітей з особливими освітніми потребами та зменшенням кількості учнів у спеціальних закладах, за даними Державного комітету статистики України, постає питання щодо розвитку інклюзивного навчання за місцем проживання із забезпеченням відповідного соціально-педагогічного супроводу. Сучасний соціальний педагог повинен володіти новітніми науковими знаннями про природу та особливості перебігу різних порушень розвитку, а також ефективними засобами вивчення та супроводу таких дітей в освітньому просторі.

Мета вибіркової навчальної дисципліни полягає в психолого-педагогічній орієнтації студентів на майбутню фахову педагогічну діяльність у закладах освіти, в тому числі у закладах з інклюзивною формою навчання, її зміст, специфіку та важливість у сучасному суспільстві, а також розвитку професійних морально-етичних якостей, необхідних для фахового самовдосконалення та саморозвитку майбутнього педагога.

Завдання курсу: засвоєння теоретичних і практичних основ курсу; створення бази знань, умінь, навичок, необхідної для роботи в інклюзивному освітньому середовищі; підготовка фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» в інклюзивному освітньому середовищі

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: понятійно-термінологічний апарат навчальної діяльності в умовах інклюзії; головні професійні вимоги до фахівця, який працює у закладі з інклюзивною формою навчання; сучасні філософські засади педагогічної діяльності в контексті інклюзії; роль соціального вміння у навчанні і вихованні дитини; роль облаштування навчального середовища для продуктивного навчання дітей в інклюзивному класі; методи, прийоми, засоби і форми організації навчання учнів з різними особливостями психофізичного розвитку в інклюзивному класі;

вміти: аналізувати та оцінювати навчальні можливості дитини; організовувати спілкування з дітьми різного віку та рівня психофізичного розвитку та родиною дитини з особливими потребами

Програмні компетентності

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми професійної діяльності, процесу навчання, що передбачає проведення досліджень та застосування певних теорій, методів соціальної роботи, соціально-психологічної реабілітації та науково-дослідної, науково-педагогічної діяльності характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог. Загальні компетентності:

Загальні компетентності:

- **ЗК1.** Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людині громадянина в Україні.
- **ЗК2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- **ЗК3.** Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- **ЗК4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- **ЗК6.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- **ЗК9.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- **ЗК11.** Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- **ЗК12.** Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- **ЗК14.** Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- **ЗК15.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності:

- **ФК1.** Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).
- **ФК3.** Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.
- **ФК4.** Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.
- **ФК5.** Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі, які опинилися в складних життєвих обставинах.
- **ФК6.** Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб
- **ФК8.** Здатність застосовувати сучасні експериментальні методи роботи з соціальними об'єктами в польових і лабораторних умовах.
- **ФК10.** Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.
- **ФК11.** Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.
- **ФК12.** Здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту.
- **ФК15.** Здатність взаємодіяти з клієнтами, представниками різних професійних груп та громад.
- **ФК20.** Здатність до сприяння підвищенню добробуту і соціального захисту осіб, здійснення соціальної допомоги та надання підтримки тим, хто перебуває у складних життєвих обставинах.
- **ФК22.** Здатність налагоджувати співпрацю закладів освіти, сім'ї і суспільства у вихованні особистості, сприяти її адаптації до умов соціального середовища.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ:

Змістовий модуль 1. Організаційні засади асистування в інклюзивному просторі

Тема 1. Посада асистента вчителя. Особливості організації навчально-виховного процесу в інклюзивному класі

Тема 2. Особливості процесу оцінювання та вивчення дитини в інклюзивному освітньому середовищі.

Тема 3. Командний підхід як необхідна умова забезпечення якісної освіти в інклюзивному класі

Тема 4. Диференційований підхід до дітей з порушеннями розвитку в інклюзивному освітньому процесі

Тема 5. Особливості складання індивідуальної програми розвитку для дітей на інклюзивній формі навчання

Тема 6. Соціальне вміння та його роль у формуванні та розвитку особистості

Тема 7. Функціонально поведінкове оцінювання та стратегії корекції поведінки дитини

Тема 8. Спільне викладання в інклюзивному освітньому середовищі

Змістовий модуль 2. Особливості інклюзії дітей з порушеннями розвитку різного генезу

Тема 9. Індивідуальний та диференційований підхід до дитини з порушеннями нейророзвитку в інклюзивному освітньому процесі. Особливості сучасних класифікацій порушень психічного розвитку

Тема 10. Соціально-педагогічний супровід дитини з поведінковими розладами. Дитина з гіперактивним розладом з дефіцитом уваги в інклюзивному освітньому процесі.

Тема 11. Розлади спектру аутизму. Природа та особливості соціально-педагогічної підтримки осіб з РАС

Тема 12. Дитина з затримкою психічного розвитку та інтелектуальною недостатністю в інклюзивному освітньому процесі.

Тема 13. Соціально-педагогічна підтримка дітей і дорослих із сенсорними порушеннями.

Тема 14. Організація соціально-педагогічного супроводу осіб з порушеннями опорно-рухового апарату

Тема 15. Особливості інклюзії людей з епілепсією.

Тема 16. Організація супроводу дітей зі складними комплексними порушеннями в умовах інклюзивного освітнього простору.

Рекомендована література

Базова

1. Даніелс Е. Р. Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів / Елен Р. Даніелс, Кей Стаффорд. – Львів, 2000. – 255 с.

2. Данілавічюте Е. А. Стратегії викладання в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / Е. А. Данілавічюте, С. В. Литовченко. – К. : Видавн. група “А.С.К.”, 2012. – 360 с. – (Серія “Інклюзивна освіта”).

3. До побудови загальної теорії корекційної педагогіки: визначення предмету науки // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія / відп. ред. В. М. Синьов. – К. : НПУ, 2005. – С. 3–23.

4. Дьюї Д. Психологія и педагогика мышления / пер. с англ. Н. М. Никольской / Д. Дьюї ; под ред. Н. Д. Виноградова. – М. : Издание Т-ва “Мир”, 1999. – 202 с.

5. Енциклопедія освіти / гол. ред. В.Г.Кремень ; Акад. пед. наук України. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

6. Завьялов П. С. Формула успеха: маркетинг / П. С. Завьялов, В. Е. Демидов. – М. : МО, 1991. – 415 с.

7. Зверева І. Д. Професійний етичний кодекс – нагальна вимога часу / І. Д. Зверева. Соціальна робота в Україні / І. Д. Зверева. – 2003. – № 3. – С. 33–39.

8. Інвалідність та суспільство : навч.-метод. посібник. – К., 2012. – 216 с.

9. Інноваційні моделі соціальних послуг. Т. 1. Український фонд соціальних інвестицій. – К: 2006. – 320 с.

10. Капська А. Й. Актуальні проблеми соціально-педагогічної роботи: модульний курс дистанційного навчання / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола ; заг. ред. А. Й. Капської. – К. : [б. и.], 2002. – 164 с.
11. Капська А. Й. Соціальна педагогіка : підручник / А. Й. Капська, О. В. Безпалько, Р. Х. Вайнола. – К. : Центр учб. літ-ри, 2011. – 488 с.
12. Касьяненко М. Д. Педагогіка співробітництва : навч. посіб. / М. Д. Касьяненко. – К. : Вища шк., 1993. – 320 с.
13. Клепко С. Ф. Філософія освіти в європейському контексті / С. Ф. Клепко. – Полтава : ПОІППО, 2006. – 328 с.
14. Коваль Л. Т. Соціальна педагогіка / Л. Т. Коваль, І. Д. Зверева, С. Р. Хлебик. – К.: ІЗМН, 1997. – 392 с.
15. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи / А. А. Колупаєва. – К. : “Самміт-книга”, 200. –, 269 с.
16. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю // Резолюція Генеральної Асамблеї ООН. – 2009. – № 61/106.
17. Конституційний закон Канади 1982 року. Канадська Хартія прав і свобод [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdp.org.ua/legislation/bills-foreign/279-49-14>
18. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року N 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII, від 21 лютого 2014 року № 742-VII. Сайт “Ліга закон” // [Електронний ресурс]/ Режим доступу – http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/Z960254k.html
19. Краплич Р. Проекти та управління ними : практич. посіб. для неприбуткових організацій. Фондація ім. князів-благодійників Острозьких [Україна] / Р. Краплич. – Рівне: 2004. – 120 с.
20. Лорман Т. Інклюзивна освіта : практич. посіб. Проект інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні / Тім Лорман, Джоан Деспелер, Девід Харві. – К., 2010. – 295 с.
21. Лупарт Д. Шкільна реформа у Канаді: перехід від роздільних систем освіти до інклюзивних шкіл / Д. Лупарт, Ч. Веббер ; Університет м. Калгарі, провінція Альберта. Проект освіти для особливих потреб у Канаді. Канадсько-українська мережа досліджень (КУМД). – 2007. – Лют. – 98 с.
22. Ферт О. Обдаровані діти з ГРДУ: позитивні сторони та складності у навчанні / О.Ферт // Креативність і творчість. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Соціологія. Психологія. Педагогіка. – К., 2009. – Темат. вип. № 1. – С. 144–147.
23. Ферт О. Організація середовища та ефективної роботи у класній кімнаті для учнів з ГРДУ / О.Ферт // Дефектологія. – 2009. – Вип. 3. – С. 15–18.
24. Ферт О. Психолого-педагогічні умови підготовки фахівців до роботи з гіперактивними учнями в системі загальноосвітніх закладів України / О.Ферт // Вища освіта України. – К., 2008. – Т. II (9). – С. 572–577.
25. Ферт О.Г. Інклюзія дітей з порушеннями психічного розвитку. Монографія. Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, Львів, 2020, 432 с.
26. Чарнов Д. Д. Як досягти змін : пер. з англ. / Чарнов Даєн Дж., Ратш Керолін. – Львів: 2002. – 115 с.

Допоміжна

1. Агаркова Н. Законодавче забезпечення соціально-педагогічної роботи з дітьми у загальноосвітній школі // Рідна школа. – 2003. - № 1. – С.28-30.
2. Маккарлі С. Управління діяльністю волонтерів. Як залучити громадськість до вирішення проблем суспільства / С. Маккарлі, Р. Лінч. – К. : Ресурсний центр розвитку громадських організацій „Гурт”, 1998. – 160 с.
3. Малькова З.А. Джон Дьюї – філософ и педагог-реформатор / З. А. Малькова // Педагогіка. – 1995. – № 4. – С.95–104.
4. Марсель Г. Опыт конкретной философии : пер. с фр. / Г. Марсель. – М., 2004. – 224 с. – (Мыслители XX века).
5. Маслоу А. Мотивация личности / А. Маслоу. – СПб. : Евразия, 1999. – 478 с.
6. Маслоу А. Самоактуализация / А. Маслоу // Психология личности. Тексты / под ред. Ю. Б. Гиппенрейтер, А. А. Пузырея. – М. : Изд-во МГУ, 1982. – С. 208–118.

7. Нова стратегія розвитку корекційної педагогіки в Україні / Н. М. Синьов, А. Г. Шевцов // Дефектологія. – 2004. – № 2. – С. 6–10.
8. Обучение детей с нарушениями интеллектуального развития (олигофренопедагогика) / под ред. Б.П. Пузанова. – 2-е изд. стереот. – М. : Академия, 2006. – 250 с.
9. П'ятакова Г. Модель допомоги дитині з ГРДУ в сім'ї та школі / Галина П'ятакова, Ольга Ферт // Rozwój polskiej i ukraińskiej teorii i praktyki pedagogicznej na przestrzeni XIX–XXI wieku. T. 3. Dziecko w teorii i praktyce pedagogicznej. Rozwitek polskiej та української освіти і педагогічної думки (XIX-XX ст.). Т.3. Дитина в педагогічній теорії і практиці. Publikacja sfinansowana przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego, Oficyna Wydawnicza ATUT / red. Anna Naratyk, Iryna Myshchysyn. – Wrocław : Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, 2014. – S. 171–182.
10. Пальчевський С. С. Педагогіка / С. С. Пальчевський. – К. : Каравела, 2008. – 496 с.
11. Пилиповский В.Я. Современная западная педагогика: Социал-реконструктивистское направление / В.Я. Пилиповский // Педагогика. – 1995. – № 5. – С. 93–97.
12. Про загальну середню освіту : Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1999. – №28. – С.230–235.
13. Про затвердження Державного стандарту базової і повної середньої освіти : постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>
14. Про затвердження плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки: Наказ МОН № 855 від 11.09.09р. [Електронний ресурс]// Сайт Міністерства освіти і науки – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4828/
15. Про громадські об'єднання: закон України // Відомості Верховної Ради України – К., 2013 – № 1. – Ст.1.
16. Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах: лист МОНМС № 1/9-384 від 18.05.12р. [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства освіти і науки – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/29627/
17. Про реабілітацію інвалідів України. № 2961- IV (від 06.10.2005) : закон України [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>
18. Розробка та здійснення соціальної політики. Тренінг у Вінніпезі, провінція Манітоба, Канада. 8–12 черв. 2009 р. – Вінніпег, 2009. – 249 с.
19. Саламанская декларация. Рамки действия по образованию лиц с особыми потребностями, приняты Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество (Саламанка. Испания, 7–10 июня 1994 г.). – К., 2000. – 21 с.
20. Штефан Л. Работа социального педагога з питань оздоровлення сучасного суспільства // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – 2001. – Вип.8. –С.165-166.

Інтернет-ресурси:

<https://pedagogy.lnu.edu.ua/employee/fert-o-h>

<https://scholar.google.com.ua/citations?user=iVgb5VwAAAAJ&hl=ru>